

Kişi, Kişi Türleri ve Gerçek Kişilerin Ehliyeti

Kavram

Hak sahibine hukuk dilinde
kişi denir.

Kişiler hukuk kuralının
tanıdığı yetkilerden
yararlanan, yüklediđi
yükümlülüklerden sorumlu
olan varlıklardır.

KİŞİLERİN SINIFLANDIRILMASI:

Hukukun hak sahibi saydığı varlıklar, biri gerçek kişi diğeri tüzel kişi olarak iki gruba ayrılır.

Gerçek kişiler insanlardır.

Tüzel kişiler ise hukukun hak sahibi saydığı insan veya mal topluluklarıdır.

Tüzel kişiler de kendi içinde dernekler ve vakıflar olarak ikiye ayrılır.

KİŞİLER HUKUKUNUN KAPSAMI

GERÇEK
KİŞİLER

TÜZEL
KİŞİLER

DERNEKLER

VAKIFLAR

Hukukun ilk tespit etmesi gereken husus hak öznesinin (süjesinin) kim olacağı sorusudur.

Hukukun merkezi ve varlık nedeni olan hak öznesinin kim olduğu belirlenmeden haklardan, yükümlülüklerden hukuki işlemlerden bahsetmek olanağı yoktur.

Kişiyi soyut bir şekilde ele alıp inceleyen kişiler hukuku, diğer hukuki ilişkilerin örneğin aile hukukunun, miras hukukunun, eşya hukukunun temelini teşkil eder.

KİŞİLER HUKUK UNUN KONUS U

KİŞİ OLABİLMENİN ŞARTLARI

TAM DOĞUM

SAĞ DOĞUM

➤ GERÇEK KİŞİLER:

➤ Gerçek kişiler insanlardır. Hukuk düzeni insanlara kişilik tanımıştır. Modern hukuk düzenlerinde insanlar, hak ve borçlara ehil olabilen, yani kişilik tanınmış varlıklardır.

➤ TÜZEL KİŞİLER:

➤ Belli bir amacı gerçekleştirmek üzere kurulmuş ve bağımsız bir kişiliğe sahip, hak ve borçlara ehil olma iktidarı hukuk düzeni tarafından tanınmış kişi ve mal topluluklarına tüzel kişi (hükmi şahıs) denir.

KİŞİ

TÜRLERİ

:

KİŞİLİK KAVRAMI, KİŞİLİĞİN BAŞLANGICI VE SONA ERMESİ

❖ KİŞİLİK KAVRAMI:

❖ Kişilik kişi haklarına göre daha geniş bir kavramdır. Yalnız hak ehliyetini değil, fiil ehliyeti, şahsi hal ve şahsiyet haklarını da içermektedir.

KİŞİLİĞİN BAŞLANGICI

Gerçek kişilik doğumla kazanılır.

MK' nın 27. maddesine göre, "kişilik çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu andan başlar." Böylece yasa kişiliğın kazanılması için iki koşulun birlikte gerçekleşmesi koşulunu aramıştır:

- ❖ sağ ve tam olarak doğmak..
- ❖ Sağ doğum çocuğun ana rahminden canlı olarak ayrılmasını
- ❖ tam doğum ise ana rahmi dışında bağımsız bir varlık kazanmasını ifade eder.

GERÇEK KİŞİLİĞİN SONA ERMESİ:

Gerçek kişi olan insanların kişiliğinin doğal sona erme sebebi ölümdür.

Doğal bir olay olmakla birlikte buna çeşitli hukuki sonuçlar bağlanmıştır.

Ölümlerle birlikte kişi, kişilik haklarını ve kişiye sıkı sıkıya bağlı olan haklarını kaybeder.

Malvarlığı hakları ise mirasçılara geçer.

Ceset ise ne bir hak süjesi ne de bir eşya niteliğindedir.

Hukuk düzeni ahlak ve adaba aykırı olduğu gerekçesiyle, ceset üzerinde tasarruf edilmesini yasaklamıştır.

İki durumda bu yasak kalkar:

1. Kişinin ölümden önce kendi isteğiyle organlarının alınmasına müsaade etmesi

2. Ölen yakınlarının adap çerçevesinde kamu düzenine uygun olarak ceset üzerinde inceleme yapmalarına izin vermeleri.

ÖLÜMÜN İSPAT YOLLARI

ÖLÜMÜN İSPATI
YOLLARI

KİŞİSEL DURUM
SİCİLİ

KARİNELER

BİRLİKTE ÖLÜM
KARİNESİ

ÖLÜM KARİNESİ

ÖLÜMÜN İSPATI YOLLARI

KİŞİSEL DURUM SİCİLİ:

Ölümün ispatı nüfus sicilindeki kayıtlara olur. Nüfus memuru durumun kendisine bildirilmesiyle durumu nüfus siciline işler. İddialar bu kayıtlar yardımıyla kanıtlanabilir.

KARİNELER:

Karine bilinen olaydan bilinmeyen sonuçlar çıkarmak demektir.

İddiasını karineye dayandıran kişi iddiasını kanıtlamak zorunda değildir karşı taraf bunun aksini kanıtlamalıdır. Karineler ölüm ve birlikte ölüm karinesi olarak ikiye ayrılır:

❖ ÖLÜM KARİNESİ:

❖ MK 31. maddeye göre ölümüne kesin gözle bakılacak bir durumda kaybolan ve cesedi bulunamayan bir kimse ölmüş sayılır.

❖ Bu durumda mahallin en büyük mülki amirinin emriyle ölüm kaydı düşülebilir.

❖ Örneğin bindiği uçak düşen bir kişinin cesedi bulunamıyorsa ve o kazadan hiç kurtulan yoksa o kişinin ölmüş olduğu konusunda bir karine vardır bunu iddia eden kişi bu karineye dayanabilir.

❖ BİRLİKTE ÖLÜM KARİNESİ:

❖ MK 29. maddeye göre hangisinin daha evvel öldüğünün tespiti mümkün olmaksızın ölenler aynı anda ölmüş sayılır.

❖ Bu husus özellikle miras hukuku bakımından önemlidir.

❖ Aynı anda ölen kişiler birbirine mirasçı olamazlar.

GAİPLİK

Bu durumda kişinin kaybolmasını gerektiren koşullar,ölüm karinesinden farklı olarak ölümü kesin sayılacak ağırlıkta değildir.Kişinin kaybolmasına yol açan olayın özelliklerine göre,ölümüne kesin değil de, muhtemel gözüyle bakılabilmektedir.

ÖR:Kişi batan denizaltıdadır, fakat kurtulan olmuştur veya kişiden uzun zamandan haber alınamamıştır. Buna göre gaiplik koşulları:

- kişinin ölümünü muhtemel kılan koşulların varlığı
- ölüm tehlikesinden en az 1,son haberinden 5 yıl geçmiş olması
- mahkemenin gaiplik kararı vermiş olmasıdır.

Gaiplik kararının şartları

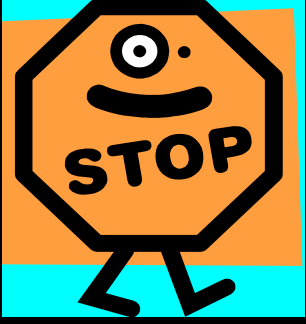
GAİPLİK KARARININ ŞEKLİ ŞARTLARI

- Belli bir sürenin geçmesi
- İlgililerin görevli ve yetkili hakimden gaipliğe karar verilmesi için talepte bulunması
- İlan (Gaip hakkında bilgileri olan kimseleri ilan yoluyla bu bilgilerini bildirmeye davet etmek)

HAZİNENİN TALEBİ ÜZERİNE GAİPLİK KARARININ ŞARTLARI:

- Gaip arkada bir malvarlığı bırakmıştır veya bu arada mirasçı olduğu için, bir malvarlığına sahip olmuştur.
- Mal varlığı resmen idare edilmektedir.
- Resmen idare en az 10 yıldır devam etmektedir veya gaip bu arada 100 yaşını tamamlamıştır.

KİŞİNİN HAK EHLİYETİ

HAK EHLİYETİ

HAKLARA SAHİP
OLMA

YÜKÜMLÜLÜK
ALTINA GİRME

HAK EHLİYETİNİN TEMEL İLKELERİ

➤ GENELLİK İLKESİ:

➤ Herkese hak ehliyeti tanınmıştır. Hak ehliyetine sahip olmak için kişi olmak yeterlidir. Hak ehliyetinin tanınmasında ayırım gözetilmez.

➤ EŞİTLİK İLKESİ:

➤ Herkesin aynı kapsamda hak ehliyetine sahip olmasını gerekli kılar. Eşit olanlara eşit davranma anlamındadır. Kanunda hukuk düzeninin sınırları içinde eşitlikten sözedilmektedir.

FİİL EHLİYETİ

KAVRAM:

Fiil ehliyeti bir kişinin bizzat kendi fiilleriyle hak sahibi olabilmesi, borç altına girebilmesi yeteneğidir.

Fiil ehliyeti hak ehliyetinden farklı olarak aktif bir ehliyettir.

Kişi hak ehliyeti gereği fiil ehliyetine sahip olmasa da yasal temsilcisi aracılığıyla hak ve borçlar kazanabilir.

Fakat fiil ehliyetine sahip kişi bizzat kendi fiilleriyle hak kazanmakta ve borç altına girmektedir.

Fiil ehliyeti bakımından kişiler arasında eşitsizlik söz konusu değildir.

Çünkü herkes aynı anda, aynı biçim ve derecede akli psikolojik ve bedensel olgunluğa erişemez.

FİİL EHLİYETİNİN ÇEŞİTLİ GÖRÜNÜMLERİ

HUKUKİ İŞLEM EHLİYETİ

HUKUKA AYKIRI FİİLLERDEN SORUMLU OLMA EHLİYETİ

TASARRUF EHLİYETİ

TASARRUF İŞLEMİ YAPMA EHLİYETİ

TAAHHÜT İŞLEMİ YAPMA EHLİYETİ

DAVA EHLİYETİ

7.11.2014 DAVAYI YÜRÜTME EHLİYETİ

PARASAL NİTELİĞİ OLMAYAN HUKUKİ İŞLEMLERİ YAPABİLME EHLİYETİ

TAM EHLİYETSİZLER

Bunlar temyiz kudretine sahip olmayan kişilerdir. Ne kendileri ne de yasal temsilcilerinin onayıyla bir hukuki işlem yapabilirler.

Sezgin olmayanların yaptıkları işlemler batıldır.

Ancak bu kişilerin toplumsal yaşama katılma gerekleri olduğundan bu işlemleri yasal temsilcileri tarafından yapılır.

Fakat yasal temsilcilerin de yapamayacağı işlemler vardır.

Haksız fiilden sorumluluklar yoktur. Aırdetme gücüne sahip olmadıklarından kusur ehliyetleri yoktur.

Yasa bazı durumlarda tam ehliyetsizin haksız fiilden sorumlu olmasını kabul etmiştir.

Birincisi hakkaniyet sorumluluğu, ikincisi işe geçici olarak temyiz kudretini yitirenlerin sorumluluğudur.

TAM
EHLİYETSİZLERİN
BORÇLAR
HUKUKUNDAN
DOĞAN
SORUMLULUĞU

HAKKANİYET
SORUMLULUĞU

KUSURSUZ
SORUMLULUK

SEBEPSİZ
ZENGİNLEŞME

VEKALETSİZ
İŞ GÖRMEDEN
DOĞAN
SORUMLULUK

TÜZEL KİŞİLER

GENEL BİLGİLER

Evlilik Birliğinde Eşlerin Hakları ve Yükümlülükleri

A- Eşlerin Yükümlülükleri

1- Birliğin Mutluluğunu Sağlama Yükümü (MK m. 185/II)

2- Sadakat Yükümü (MK m. 185/III)

3- Yardım ve dayanışma Yükümlülüğü (185/III)

4- Çocukların Bakım –Eğitim ve Gözetimine Özen Gösterme Yükümlülüğü (MK m. 185/II)

5- Birlikte Yaşama Yükümlülüğü (185/III)

6- Evlilik Birliğinin Giderlerine Katılma Yükümlülüğü

MK gerçek kişiler yanında toplulukları da haklara ve borçlara ehil görmüş ve onlara kişilik tanımıştır.

TANIM:

“Tüzel kişilik, belli bir amaca ulaşmak için bağımsız bir varlık olarak örgütlenmiş olup haklara ve borçlara sahip olabilen, hukuk düzenince tanınmış, kişi ve mal topluluklarıdır.”

Tüzel kişilerin özellikleri:

- Belli ve sürekli bir amaç
  - Bağımsızlık vasfı
  - Örgütlenme unsuru
-

TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI:

Tüzel kişiliğin kurulmasına ilişkin sistemler:

1-İzin sistemi

- -Tüzel kişi Devlet izniyle kurulur
- -Makam yönetim ya da yargı makamı olabilir
- -İzin verip vermeme konusu yargıya gidilemez

makama aittir. İtiraz edilemez,

Örn.:AŞ ve Ltd Şti; Esn. Küç. San. Der.=San. Bak.

2-Normatif Sistem

*Kuruluşa ilişkin normlar önceden belirlenmiştir

*İlgili makam, koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğini inceler

*Gerekli koşullara sahip başvuruyu kabul etmek zorundadır. Haksız kabul etmeme yargı yoluna başvuru sonucunu doğurur.

- Tüzüğün resmi organlara sunulması sistemi
  - Dernekler, siyasal partiler, sendikalar
- Tüzüğün Resmi gazetede yayınlanmasıyla
- Kuruluşun belli bir kütüğe yazımlanması (tescili) sistemi
  - Vakıflar

Serbest Kuruluş Sistemi

Tüzel kişiliği kuracak kişiler kurma iradelerini açıklar

Tüzel kişi kurulmuş olur

TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI

Tüzel kişilik her bir türü için yasada belirtilen unsurların gerçekleşmesi ile kazanılır

- Dernekler kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri en büyük mülki amire verdiklerinde
- Vakıflar, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescille

Tüzel kişilerin hak ve fiil ehliyetleri:

HAK EHLİYETİ:Tüzel kişiler kendilerini oluşturan kişilerden bağımsız olarak haklara ve borçlara sahip olabilirler.

Bu onların ayrı bir kişilik olmalarının doğal bir sonucudur.

MK'ya göre "tüzel kişiler cins,yaş,hısımlık gibi yaratılış icabı olarak insana özgü olanlardan başka bütün hakları iktisap ve borçları ilzam edebilirler."

Bu anlamda tüzel kişilerin hak ehliyetleri statülerinde gösterdikleri amaç ile sınırlıdır (**ultra vires ilkesi**).

Tüzel Kişilerin kamu hukuku alanındaki hak ehliyetinin görünümü

Anayasal temel hak ve hürriyetlerden tüzel kişiler de yararlanır

Kişisel değerlerden mahiyetleri bağdaştığı oranda yararlanır

- Onur, saygınlık vb.

Tüzel Kişilerin özel hukuk alanındaki hak ehliyetinin görünümü

Malvarlığı hakları ve kişilik hakları

- Yapılarına ve amaçlarına uygun (parayla ölçülebilen) her türlü malvarlığı hakkı
  - Nispi nitelikli alacak hakları, mutlak nitelikli nesnel (ayni haklar) , miras hakları (devlet dışında yasal mirasçı tüzel kişi olmaz, iradi mirasçı ya da kendisine belirli mal bırakılan kişi olabilirler)
- Kendi yapılarına uyan kişilik değerleri üzerinde kişilik hakkı

Davada taraf olma ehliyeti

Hak ehliyeti yönünden ayırık durumlar

1. Tüzel kişiler bazı haklardan yapıları gereği yararlanamazlar
  1. Yaş, cinsiyet, hısımlık
2. Bazı haklardan (topluluk hakları) yapıları gereği yalnız tüzel kişiler yararlanabilir
  1. Üyelikten çıkarma (ihraç) hakkı; aidat (ödenti) isteme hakkı; tüzüğü değiştirme hakkı; kendini sona erdirme hakkı
3. Ultra vires (özüleme) ilkesi: Tüzel kişiler ancak kurucu sözleşmede (tüzük/ana sözleşme vs.) yazılı konu çerçevesinde işlemler yapabilir.

Tüzel Kişilerin Eylem (fiil) Ehliyeti

Tüzel kişiler kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla tüzel kişilik kazanırlar (MK md. 49)

- Organ: Tüzel kişinin iradesini açıklayarak, onun işlemlerini yapma ve işlerini yürütme görevini yapan kişi ya da kişiler
  - Tüzel kişinin ayrılmaz bir parçası olup bağımsız bir varlığı yoktur
  - Organın yaptığı işlem ve eylemler tüzel kişiyi bağlar
  - Organı olmayan tüzel kişinin eylem ehliyeti yoktur

de gerçek kişiler gibi fiil ehliyetine sahiptir. Kendi fiil ve davranışlarıyla kendi kendilerini borç altına sokabilir ve hak sahibi yapabilirler. Bunun için sadece bu işi yapacak organa sahip olmaları yeterlidir. Yaş, temyiz kudreti ve kısıtlı olmamak gibi gerçek kişilerin fiil ehliyetiyle ilgili koşullar aranmaz. Tüzel kişilerin bazı organları kanun emri nedeniyle olmak zorundadır, bazıları ise iradidir. Derneklerin yönetim kurulu, genel kurulu, denetim kurulu vakıfların mütevelli heyeti zorunlu kanuni organlardır. Ayrıca tüzel kişilerin daha iyi işlemesi bakımından kendi kendinin gerekli görerek ana sözleşmesinde yer verdiği organa iradi organ denir.

FİİL EHLİYETİNİN KAPSAMI

HUKUKİ İŞLEM
EHLİYETİ

HUKUKA AYKIRI
EYLEMLERDEN
SORUMLU OLMA
EHLİYETİ

DAVA EHLİYETİ

DERNEKLER: Kazanç paylaşma dışında yasalarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az 7 gerçek kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturduğu tüzel kişiye dernek denir.

VAKIFLAR: Belli bir amaca özgülenmiş mal topluluklarına vakıf denir.Vakıf kurma iradesi vakıf senedinde açıklanır.senedin içeriği yasa tarafından belirlenmiştir.vakıf tescil işlemiyle vakıf tüzel kişilik kazanır ve o andan itibaren tahsis edilen malların mülkiyetini kazanır.vakfın zorunlu organı yönetim organıdır.

AİLE HUKUKU

Aile hukuku medeni hukukun kişilerin aile çevresindeki ilişkilerini düzenleyen kısmıdır. Aile kavramı altında aile üç farklı şekilde düzenlenmiştir:

- Dar anlamda aile: eşlerden meydana gelen topluluk.
- Geniş anlamda aile: eşler ve çocuklardan meydana gelen topluluk
- En geniş anlamda aile: ev reisinin otoritesine tabi olarak aynı çatı altında yaşayan kimselerden meydana gelmiş topluluk.

EVLENME EHLİYETİNİN KOŞULLARI

1- Yaş:

- Olağan 17
- Olağanüstü 16

2- Ayırdetme gücü

3- Yasal temsilcinin izni

EVLENME ENGELLERİ (MK.129-133)

1-Hısımlık

- a) Üstsoy-altsoy arasında;amca,dayı, hala, teyze ile yeğenleri arasında
- b) Kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üst soyu ve alt soyu arasında
- c)Evlat edinen ile evlatlık veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu veya eşi arasında

2-Önceki evlilik

- Önceki evliliğin sona erdiğinin ispatı
- Gaiplikte mahkeme kararı
- Kadın için bekleme süresi

3-Akıl hastalığı

- Akıl hastaları , evlenmelerinde tıbbi sakınca bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemezler

ZİLYETLİK

ZİLYETLİK KAVRAMI: Zilyetlik iki durumda hukuken önem taşır. Bunlardan biri eşyanın zilyedinin zilyetliğe yapılan bir saldırıya karşı korunmasıdır, diğeri taşınır bir eşyanın mülkiyetinin devrinde malike zilyetliğin naklidir.

ZİLYETLİĞİN UNSURLARI: Bir şeyin zilyetliğine sahip olmak için kanun koyucu çoğu zaman iki unsuru bir arada aramıştır. Bunlar: (1) Eşyaya fiili hakimiyet, (2) Zilyetlik iradesidir

TAPU SİCİLİ

GENEL OLARAK:Aynı hakların herkese karşı ileri sürülebilir olması zorunluluğunu getirmektedir.Taşınır mallarda zilyetlik bu aleniyeti sağlarken taşınmazlarda bu görev tapu siciline verilmiştir.

TAPU SİCİLİ TEŞKİLATI:Merkez(tapu ve kadastro genel müdürlüğü),taşra(tapu sicili grup müdürlükleri) ve ilçe(tapu sicil müdürü ve memurları) teşkilatı olarak 3'e ayrılmıştır.

